

Uporaba oportunitetnega načela pri delu javnega tožilca v postopkih proti mladoletnikom

Zdenka Cerar*

Oportunitetno načelo pri delu javnega tožilca v postopku zoper mladoletnika je v našem kazenskem postopniku na kratko vsebovano v prvem odstavku 429. člena ZKP. Medtem ko tožilca vodi v kazenskem postopku načelo legalnosti razen uporabe člena 4/II KZ pa mu omenjeno določilo ZKP daje naslednje pooblastilo.

Kadar gre za kaznivo dejanje iz pristojnosti senata za mladoletnike občinskega sodišča, za katero je predpisana zaporna kazen ali denarna kazen, lahko javni tožilec odloči, da ne bo uvedel kazenskega postopka, čeprav so dokazi, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje, če glede na naravo kaznivega dejanja in okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno, ter glede na mladoletnikovo prejšnje življenje in njegove osebne lastnosti spozna, da postopek proti njemu ne bi bil smotr. Iz te zakonske diktacije je razumeti, da morajo omenjene štiri okoliščine v posameznem primeru obstajati skupaj v pozitivnem smislu, da javni tožilec dobi podlago za odločitev o tem da ne bo uvedel postopka iz razlogov v smotrnosti. Zato mu morajo v času odločanja vse te okoliščine biti znane in mu nadaljnje besedilo istega odstavka za to daje možnosti, da ugotovi dejansko stanje v omenjeni smeri. Javni tožilec namreč lahko za ugotovitev okoliščin zahteva sporočila od mladoletnikovih staršev, skrbnika ter od drugih oseb ali ustanov, če pa je potrebno, lahko za te okoliščine izve sam v neposrednem pogovoru s temi osebami in mladoletnikom. Mnenje o smotrnosti postopka zoper mladoletnika pa lahko zahteva tudi od skrbstvenega organa, če je treba — po daljšem in natančnejšem preučevanju mladoletnikove osebnosti — pa lahko mladoletnika sporazumno s skrbstvenim organom pošlje v prehodni dom ali v zavod za preučevanje ali vzgojo, vendar najdalj za mesec dni.

Javni tožilec ima torej na voljo več oblik zbiranja podatkov in ima v tem pripravljalnem postopku vlogo odločujočega organa. Ker je njegova odločitev v smislu pooblastila člena 429/I ZKP občutljiva — zlasti glede razmerja do posameznega oškodovanca — in splošnega preprečevalnega pomena, ki ga pripisujemo sodnemu postopku zoper mladoletnike, mora javni tožilec ob zbiranju teh podatkov ravnati po načelu ugotavljanja materialne resnice in izbrati možnosti, ki mu bodo v konkretnem primeru zagotovile do-

biti o osebnosti mladoletnika in o dejanju samem kar najbolj objektivno podobo. Čeprav so torej možnosti za zbiranje podatkov v ZKP našete alternativno z uresničitvijo ene same, ne bi smel biti zadovoljen, zlasti še, če podatke dobiva od oseb ali ustanov, ki so bodisi v zvezi s samim storilcem ali z dejanjem kako čustveno ali gmotno prizadete. Prav zaradi čustvene obarvanosti razmerij med mladoletniki in starši se tudi poročila staršev, ki sicer najbolj poznajo mladoletnika in razmere, v katerih živi, sama po sebi ne bi smela uporabljati za podlago pri tožilčevi odločitvi, četudi bi bil v njih zbrani vsi potrebni podatki. Prikazi staršev so namreč večkrat nehote, a včasih tudi hote izkrivljeni v smer njihovega lastnega mnenja in celo interesov v zvezi s samim postopkom o kaznivem dejanju. Ker pa je tožilec namen pri uporabi oportunitetnega načela izločiti od sodnega obravnavanja le tiste storilce, pri katerih niti z osebnega niti z družbenega stališča postopek ne bi bil smotr, mora o dejanju in storilčevi osebnosti dobiti popolno podobo. Ker pa je eno temeljnih načel postopka zoper mladoletnike hitrost postopka, se mora po tem načelu ravnati tudi tožilec ob zbiranju podatkov za svojo odločitev v smislu člena 429/I ZKP, saj ga bodo le-ti lahko pripeljali tudi do nasprotne odločitve — do sprožitve postopka.

1. Zbiranje podatkov po čl. 429/I ZKP

Javnega tožilca navadno napotijo na zbiranje teh podatkov že ovadbe same; v njih je redno podan opis kaznivega dejanja, morebitne škodljive posledice, mladoletnikova izjava o dejanju in pa storilčevi osebni podatki. Ti so včasih obsežni, včasih skopi. Če gre za dejanje, pri katerem je škoda majhna, ali je že povrnjena, ali pa oškodovanec v svojih pravicah ni bil hudo prizadet in dejanje ni bilo storjeno v kakih obtežljivih okoliščinah, se že nakazuje možnost uporabe oportunitetnega načela. Ob istih podatkih bi tožilec sicer lahko tudi že pomislil na uporabo člena 4/II KZ in bi postopka ne sprožil, ker bi štel, da dejanje samo zaradi neznatnih škodljivih posledic in majhnega pomena pomeni za družbo neznatno nevarnost in ga ni obravnavati kot kaznivo dejanje. Ker pa so po sodobnem pojmovanju v postopku zoper mladoletnike odločilni biopsihološki, socialni in vzgojni razlogi ter se na podlagi njih odloča o sprožitvi in izidu samega postopka, menim, da mora javni tožilec kljub ugodnim podatkom v zvezi s samim dejanjem pred odločitvijo o nesprožitvi postopka dobiti

* Zdenka Cerar, dipl. pravnica, namestnica okrožnega javnega tožilca v Ljubljani, 61000 Ljubljana, Tavčarjeva 9.

tudi podatke o mladoletnikovi osebnosti; to je ne glede na samo dejanje odločilnega pomena. Kaznivo dejanje je pogosto le znamenje motenosti v razvoju mladoletnikove osebnosti; to se lahko kaže na več drugih, za okolico in zanj samega, bolj bolečih načinov, kot je to videti po samem kaznivem dejanju. Zato naj se tudi javni tožilec pri odločanju o sprožitvi postopka ravna po načelu smotrnosti, upošteva predvsem osebnost storilca in razmere, v katerih živi. Javni tožilec lahko dobi najkompleksnejšo podobo o teh okoliščinah preko skrbstvenega organa; od njega sicer lahko po strogi interpretaciji člena 429/I ZKP zahteva le mnenje o smotrnosti postopka. Ker pa mora imeti mnenje skrbstvenega organa svojo utemeljitev v istih okoliščinah, kot jih za svojo odločitev potrebuje javni tožilec, skrbstveni organ s svojimi strokovnjaki praktično opravi potrebni dokazni postopek. Tako opravi pogovor z mladoletnikom o dejanju in o njem samem, z mladoletnikovimi starši, učitelji ali šolskimi psihologi ali se pozanima za mladoletnika pri delovni organizaciji, kjer je ta v službi. Te podatke skrbstveni organ uporablja za utemeljitev svojega mnenja o smotrnosti postopka zoper posameznega mladoletnika, javni tožilec pa ima po tej strokovni in najkrajši poti zbrane podatke o storilcu. Ker je del storilčeve osebnosti tudi njegovo prejšnje življenje, pri čemer je zlasti pomembno, ali je mladoletnik že bil kdaj sodno obravnavan in zaradi katerih dejanj, je te podatke treba preskrbeti (če jih ne vsebuje že poročilo skrbstvenega organa) prek osrednje kazenske evidence.

2. Sodelovanje s skrbstvenimi organi

Na območju ljubljanskih občin je sodelovanje med tožilcem in skrbstvenim organom tako prešlo v prakso in izkazalo se je, da koristi tudi morebitnemu kasnejšemu sodnemu postopku. Hitrost in učinkovitost tega predhodnega postopka smo dosegli z dogovorom, da postaje milice in drugi organi pregona vse ovadbe zoper mladoletne osebe odstopajo v kopiji pristojnemu tožilstvu in tudi skrbstvenemu organu, ki je pristojen po stalnem bivališču mladoletnika. Socialna služba takoj stopi v stik z mladoletnim storilcem in njegovo družino, šola ali delovno organizacijo in po lastni presoji, po odločitvi strokovne skupine zbira podatke tako, da kar najmanj prizadene mladoletnika glede na okolje, v katerem dela in živi. Tožilčeva zahteva za po-

ročilo o teh podatkih torej za skrbniški organ ne more biti presenečenje in poročilo je tedaj deloma ali v celoti že pripravljeno. Skrbstven organ tako tožilca pri ukrepanju v zvezi s kaznivim dejanjem pravzaprav prehití, ker opravi pogovor z mladoletnikom, preden ta pride v stik s tožilcem ali sodiščem. Ta stik ima svoje prednosti, saj mladoletnika kmalu za prvim srečanjem z organi pregona, ki so dejanje odkrili in napravili ovadbo, opomni na nepravilnost ravnanja in je učinkovit prav zato, ker dejanje tedaj časovno še ni odmaknjeno. Prav zaradi pomena, ki ga ima v postopku zoper mladoletnika storilčeva osebnost in razmere, v katerih živi, ter zaradi spoštovanja načela hitrosti postopka se zavzemam za takšno sodelovanje med javnim tožilcem in skrbniškim organom v postopku zbiranja podatkov za presojo, ali je sprožitev kazenskega postopka zoper posameznega mladoletnika smotrna. Če dejanje samo po podatkih ovadbe napotuje na uporabo člena 4/II KZ ali ustavitve postopka zaradi razloga po členu 429/I ZKP, menim, da se tožilec brez podatkov o storilčevi osebnosti ne bi smel odločiti za nobeno izmed teh izbir. Naj podam primer, s katerim utemeljujem svoje stališče:

Mladoletnik, ki je osebnostno in vedenjsko hudo problematičen, povzroča v okolici nemir, nagaja drugim ter se drugače neprimerno vede in moti okolico, pri tem pa ne stori nobenega dejanja, ki bi imelo obeležje kaznivega dejanja. Starši se njegovega osebnega stanja ne zavedajo in ne privolijo, da bi mladoletnika obravnaval skrbstveni organ, četudi se ta na lastno pobudo skuša približati mladoletniku in družini. Očitno pa položaj terja izločitev mladoletnika iz dosedanjega okolja, da se prevzgoji, pridobi šolsko izobrazbo ali delovno kvalifikacijo in da se prepreči škodljiv vpliv, ki ga ima tak mladoletnik na svojo mladoletniško družbo. Če tak mladoletnik vendarle stori kaznivo dejanje, bo zoper njega vsekakor sprožen kazenski postopek, četudi so sestavine dejanja s posledicami in načinom storitve takšni, da bi pri drugem storilcu tožilec praviloma postopka ne sprožil (ob uporabi člena 4/II KZ). V nakazanem primeru bo ne glede na dejanje mladoletniku lahko izrečen tudi zavodski ukrep, ker se je ob proučevanju njegove osebnosti in načina življenja ugotovilo, da bi bil pri njem prevzgojni namen dosežen le z rednim strokovnim vodenjem ob izločitvi iz dosedanjega okolja. Nasproten primer imamo tedaj, ko mladoletnik, ki osebnostno, vedenjsko in učno ter

nasploh ni problematičen, a zagreši kaznivo dejanje, za katero je predpisana huda kazen. Največ takšnih primerov imamo pri prometnih deliktih, kjer sta kvalifikacija in kazen za dejanje povezani s posledicami. Na podoben primer nalletimo pri kaznivih dejanjih tatvine; te so poleg odvzema motornega vozila (po členu 254/A KZ) najpogostnejša dejanja, ki jih zasledimo pri mladotletnih prestopnikih. Tudi ti dve vrsti dejanj sta lahko povsem situacijsko pogojeni in pomenita storilčev enkratni spodrsrljaj, vendar tožilcu dosedanja zakonska ureditev ne daje možnosti, da bi ustrezno odločal. Tudi pri teh kaznivih dejanjih, kjer je na občinski ravni zagrožena kazen strogega zavora, bi tožilec moral imeti možnost odločati po načelu smotrnosti, če naj bi postopek zoper mladotletnika imel svoj smisel v končnem učinku — izreku vzgojnega ukrepa. Po dosedanji zakonski ureditvi pa mora javni tožilec pri teh kaznivih dejanjih obvezno zahtevati uvedbo pripravljalnega postopka in potem v smislu člena 438/I ZKP še vložiti predlog za izrek vzgojnega ukrepa, ker pač v danem primeru obstajajo za to formalne in materialne okoliščine kot za vložitev obtožnice, čeprav je sicer vnaprej jasno, da se bo postopek končal z ustavitvijo. Položaj je toliko neugodnejši še zato, ker so mladotletniki sami že poučeni o pravnih možnostih, ob popolnoma jasnem dejanskem stanju pa je obravnavanje zadeve glede na neizogibno končno ustavitev dejansko nesmiselno. Temu nepotrebemu delu, bi se bilo mogoče izogniti tako, da bi se uporaba smotrnosti v dikciji člena 429/I ZKP razširila na vsa kazniva dejanja iz občinske pristojnosti — torej tudi na kazniva dejanja, za katera je zagrožen strogi zapor, in se načelo smotrnosti vpelje tudi v člen 438/I ZKP.

3. Načelo smotrnosti tudi v čl. 438/ZKP

Po interpretaciji sodne prakse (Ur. list SRS) se namreč besedilo prvega odstavka člena 438, ki določa, da tožilec poda predlog za ustavitev pripravljalnega postopka, če spozna, da ni podlage za postopek zoper mladotletnika, nanaša le na ustavitvene razloge v smislu 159. člena ZKP ali na druge splošne razloge za ustavitev kazenskega postopka, npr. 133. člen ZKP, ne pa na razloge smotrnosti. Javni tožilec je torej po izpeljavi pripravljalnega postopka dolžan zoper mladotletnega storilca vložiti predlog za izrek vzgojnega ukrepa, če za to obstajajo zakoniti pogoji, četudi je že

vnaprej jasno, da bo postopek pred sodiščem ustavljen. Res tudi v tej fazi postopka obstaja še ena možnost za predlog za ustavitev in sicer ob uporabi člena 4/II KZ, vendar pa ta prav glede na pomen, ki ga ima v mladotletniškem postopku storilčeva osebnost ne bi bila primerna ali pa bi prišlo in tudi že prihaja do ekstenzivne uporabe tega zakonskega določila. Prav gotovo zakonodajalec pri kaznivih dejanjih, ki jih je sankcioniral s strogim zaporom, ni menil, da bi ta dejanja lahko pomenila za družbo neznatno nevarnost. Primeri, ki v mladotletniškem postopku narekujejo ustavitev postopka zaradi smotrnosti že po pripravljalnem postopku, pa so tudi sicer pogosto neodvisni od samega pomena dejanja, temveč so bolj procesnopravne narave. Preden naštejemo nekaj konkretnih primerov, s katerimi utemeljujem svojo misel, naj se ustavim še ob pomisleku, da pač tožilcu odločanje po načelu smotrnosti po členu 438/I ZKP vsaj glede dejanj, za katera se lahko odloči za nesprožitev postopka že v smislu člena 429/I ZKP, ni potrebno. Vendar pa se je v praksi izkazalo, da tožilec tudi pri teh dejanjih pogreša omenjeno možnost, ker se med pripravljalnim postopkom neredko dejansko stanje po ovadbi spremeni, pride do drugačne kvalifikacije dejanja, do sprememb na strani mladotletnikove osebnosti, česar javni tožilec v fazi ovadbe ni mogel predvideti. Zato bi po izpeljavi pripravljalnega postopka iz razloga smotrnosti sodišču predlagal ustavitev postopka z istimi utemeljitvami, zaradi katerih v drugem primeru ob istem dejanskem stanju že v fazi ovadbe postopka zoper mladotletnika ne bi sprožil. Načelo smotrnosti pri delu javnega tožilca je v dosedanji zakonski ureditvi glede samih kaznivih dejanj preveč omejeno in menim, da bi se v naši kazenskopravni ureditvi, kjer postopek vodijo predvsem interesi mladotletnikove osebnostne prevzgoje in njegova blaginja, uporaba tega načela lahko razširila na vsa kazniva dejanja, pri katerih je zagrožena denarna kazen, kazen zavora ali strogega zavora do petih let, pri strože sankcioniranih dejanjih pa vsaj na tista, pri katerih je oblika krivde podana v malomarnosti. Kako javni tožilec pri svojem delu v postopku zoper mladotletnike pogreša te možnosti, naj prikažem z nekaj primeri.

1. Dva mladotletnika v enakih krajevnih in časovnih okoliščinah na enak način storita dve kaznivi dejanji, eden majhno tatvino, ker vzame predmet, vreden 240 din, drugi tatvino po členu 249/I KZ, ker vzame predmet, vreden 260 din.

Glede na osebnosti obeh storilcev in okoliščine dejanja sprožitve postopka zoper njiju ne bi bila smotrna, in vendar je pri enem izmed njiju obvezna. Če pa bi tožilec tedaj sprožil postopek le zoper enega, bi mladoletnika to različno obravnavanje, ki so ga krivi zgolj procesni razlogi, občutila kot krivico.

2. Dva ali več mladoletnikov protipravno vzame motorno vozilo, ki je last staršev enega izmed njih. Vsi mladoletniki so sotorilci, vendar je pregon za mladoletnika, ki je v prvokolenskem sorodstvenem razmerju do oškodovanca, odvisen od volje slednjega (člen 266 KZ). Javni tožilec torej pride v položaj, ko zoper enega izmed sotorilcev, ki je bil morda pobudnik, ali vodja dejanja, ne more sprožiti postopka, mora pa ga sprožiti zoper druge sotorilce. V takem primeru bi bila pravilna le enotna rešitev za vse; pri čemer seveda govorim ob predpostavki, da osebnost posameznega storilca ne zahteva posebnega obravnavanja.

3. Mladoletnik napravi kaznivo dejanje v času, ko je že blizu starosti 18 let in je očitno, da se postopek ne bo končal pred njegovo polnoletnostjo. Ker na strani storilca in dejanja samega niso podani razlogi za izrek vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojno-poboljševalni dom, druge možnosti pa se v takšnem primeru pri dejanjih iz občinske pristojnosti (člen 79/j KZ) ne dopušča, je že pred sprožitvijo postopka jasno, da bo v končni fazi ustavljen. V takšnih primerih bi javni tožilec moral imeti možnost vsaj po izpeljavi pripravljalnega postopka predlagati ustavitve postopka zaradi smotrnosti.

4. Javni tožilec prejme ovadbo zoper storilca, ki je že dopolnil 18 let in je storil več dejanj, nekatera še v času mladoletnosti, druga že kot polnoletnik; je umsko in duševno primerno razvit in v zvezi s storjenimi dejanji so pri njem izpolnjeni vsi pogoji za kaznovanje. Vnaprej je jasno, da bo ta storilec obravnavan v postopku za polnoletnike in da mu bo izrečena kazen, zato se postopek za kazniva dejanja, ki jih je storil v času mladoletnosti, ne bo končal z izrekom ukrepa, temveč bo ustavljen prav iz razlogov smotrnosti. V teh primerih bi moral javni tožilec imeti pooblastilo za ravnanje po načelu smotrnosti že v fazi ovadbe, ne glede na vrsto dejanj, razen v primeru, če so v zvezi z dejanji in storilcem izpolnjeni pogoji za izrek kazni mladoletniškega zaporja, ki se kot kazen v smislu člena 46 KZ lahko združi ali všteje v kazen, izrečeno v polnoletniškem postopku.

4. Mladoletni prestopniki — povratniki

Poseben problem, pri katerem se najbolj kaže sedanja neustrezna zakonska ureditev uporabe načela smotrnosti pri delu javnega tožilca, je v postopku zoper mladoletne prestopnike povratnike. Če takšnim storilcem v prejšnjih sodnih postopkih še ni bil izrečen najstrožji možni ukrep v smislu določil KZ, se ob ponovitvi dejanj lahko izreče drugi, ustrenejši ukrep in postopek nedvomno ima svoj smoter. Če pa je mladoletnemu storilcu najstrožji možni ukrep — v občinski pristojnosti je to oddaja v VPD, pri duševno prizadetih oddaja v ustrezni zavod za zdravljenje — že izrečen, tedaj sodni postopek sam za nova storjena kazniva dejanja ni smiselna. Sodna praksa si pri reševanju teh zadev mi enotna glede odločanja sodišč ob izrekanju istih, že prej izrečenih vzgojnih ukrepov, saj nekatera sodišča v izreku sklepa pravijo, da prejšnji že izrečeni ukrep ostane v veljavi, druga pa isti ukrep na novo izrekajo. Niti eno niti drugo nima smiselne podlage, saj je trajanje vzgojnega ukrepa odvisno od uspeha mladoletnikove prevzgoje, najmanjšo in največjo mejo trajanja pa tako določa zakon in jo omejujejo tudi s starostjo storilca.

Kaj je torej smiselno storiti v primeru, ko gojenci vzgojno-poboljševalnih domov na begih storijo številna kazniva dejanja z veliko gmotno škodo, pri tem pa se dobro zavedajo, da zoper njih ni ukrepa, ker jim je najstrožji možni ukrep že izrečen. V teh primerih je v sodnih predpisih zbranih dovolj podatkov o osebnosti storilcev, sodišče ima poročila zavoda o uresničevanju vzgojnega ukrepa, dejanski stan novih kaznivih dejanj ne terja izpeljave dokaznega postopka, ker je jasno, in vendarle tožilstvo in sodišče morata voditi postopek, ki se bo končal: brez izreka vzgojnega ukrepa.

Pri presoji o primernosti odločitev v teh primerih moramo izhajati iz namena in pomena sodnega postopka zoper mladoletnike. Sodni postopek zoper mladoletnika ima namen mladoletniku vcepiti spoznanje, da se morajo posamezniki v vsaki družbi podrežati družbenim normam in si s svojim lastnim delom, ki je za vsako starostno obdobje lahko drugačno, in s strpnostjo v medsebojnih razmerjih pridobiti svoj prostor na soncu. Zgled takšne normativne urejenosti je sam sodni postopek, pri katerem je mladoletnik navzoč, njegov sklep pa je izrek vzgojnega ukrepa ali kazni, ki mladoletnika poleg prejšnjih neformalnih opozoril in priporočil med postopkom opomni na nepravilnost njegovega ravnanja, na

težo in pomen storjenega dejanja in na druge osebne vzroke, ki so povezani z mladoletnikovimi »spodrseljaji«. Sodni postopek sam ne odpravlja vzrokov in težav, ki so mladoletnika prignali do kaznivega dejanja, temveč le ugotavlja dejansko stanje. Glede na avtoriteto tožilstva in sodišča pri neproblematičnih mladostnikih takšna obravnava sama zagotavlja odvrnitev mladoletnika od družbeno neprilagojenih dejanj, pri drugih storilcih, kjer njihova dejanja izvirajo iz globlje notranje motenosti ali neprimernosti okolja, pa se preprečevanje dejanj in resocializacija mladoletnika prične šele z uresničevanjem izrečenega vzgojnega ukrepa.

Pri mladoletnikih, ki kljub temu, da so že obravnavani po najstrožjem mogočem vzgojnem ukrepu, še ponavljajo kazniva dejanja, prejšnji sodni postopki prav gotovo niso dosegli niti svojega minimalnega namena. Zato jih je popolnoma nesmiselno ponavljati, temveč bi bilo dosti ustrežnejše ukrepati zoper takšne storilce v okviru že uresničevanega vzgojnega ukrepa. Zoper njih se sicer v okviru zavodskega reda sicer izrekajo ukrepi disciplinske narave, ki pa že zaradi medsebojnega prestiža pri gojencih nimajo zaželenega uspeha. Veliko učinkovitejši pa bi bili zoper takšne storilce pri nas doslej še neznani delovno-terapevtski ukrepi. Mladoletni prestopniki naj bi z delom »odslužili« prizadejano gmotno škodo oškodovancem in zavodu; pri tem bi bila izbira dela, čas in trajanje delovnih nalog lahko prepuščeni soglasni odločitvi vseh dejavnikov v mladoletniškem postopku po izreku vzgojnega ukrepa — vodstvu zavoda, sodniku za mladoletnike in pristojnemu javnemu tožilcu. Takšna rešitev ima več dobrih strani. Delo je za vsakega človeka, predvsem za mladega in zdravega, najboljša prevzgojna metoda. Mladoletnik bi moral čutiti obvezo, da povrne prizadejano škodo, ne pa, da si zato, ker pač ni redno zaposlen, »umije roke« in mu ni treba s prstom miginiti, medtem ko njegovi urejeni vrstniki morda v redni zaposlitvi že sami pridobivajo sredstva

za svoje življenje. Pri tem je treba pomisliti, da so škode kot posledice kaznivih dejanj mladoletnih povratnikov, velikanske, saj grede pri samih odvzemih motornih vozil v milijone, neredko pa je oškodovano tudi družbeno premoženje. Prav nobenega razloga ne vidim, da bi se družba ali posamezniki pustili oškodovati od mladih, za pridobivanje sposobnih ljudi, ne da bi imeli dejansko in pravno možnost od njih izterjati odškodnino. V sedanji pravni ureditvi pa mora oškodovanec čakati, da se mladoletni povzročitelj škode redno zaposli in ima šele tedaj možnost od njega izterjati odškodnino, če ga takrat sploh še najde.

Našteti primeri se v praksi kažejo v več različicah, vendar so prikazane najbolj tipične in z njimi je najbolje utemeljena zahteva po razširitvi zakonske možnosti za uporabo načela smotrnosti pri delu javnega tožilca v določilih Zakonika o kazenskem postopku v že nakazanih smereh.

5. Smisel predlaganih sprememb

Morda bi temu sestavku glede na poglavitni namen postopka zoper mladoletnike lahko očitali, da se nagiba le k poenostavitvi postopka, zmanjšanju obsega dela javnega tožilca in s tem tudi sodišča, pri tem pa zanemarja prevzgojno plat tega postopka in premalo upošteva interese oškodovancev. Menim pa, da bi bil ta očitek neutemeljen. Popreproščanje in skrajšanje postopka, kot sta uveljavljeni v tem sestavku, sta primerni prav zato, ker dopuščata ustrezno pedagoško, socialno in nravstveno obravnavo mladoletnika ter pri tem v njegovih očeh ohranjata ugled in pomembnost samega postopka. Pravice oškodovancev pa so zavarovane v dol. čl. 429/III ZKP, medtem ko bi bilo treba enako določbo po predlagani dopolnitvi prvega odstavka 438. člena ZKP isto zakonsko določilo dopolniti tako, da bi tudi oškodovancu dajalo možnost nasprotovanja tožilčevi odločitvi.

UDC 343.915:343.1:343.163

The Use of the Opportunity Principle at the Work of Public Prosecutor Within the Proceedings Behalf of Juveniles

Cerar, Zdenka, Graduate at Law, Substitute of Public Prosecutor of the Ljubljana District

The public prosecutor's work has shown that the so-called »principle of opportunity« as set forth in the art. 429 of the Code of criminal procedure does not provide for an adequate application of its rule.

The author stands for broadening the possibility of using this principle at the work of the public prosecutor. He should have the possibility to decide on dismissal of a case on the ground of this principle at all offences for which the communal court has authority (which means offences for which the Criminal Code provides for a maximum penalty of 5 years for adults). As far as the more serious offences than these are concerned, this right should be

given only in cases of offences committed by negligence.

The principle of opportunity should be introduced also within the provisions of the art. 438 of the Code of criminal procedure. The public prosecutor should have the possibility to propose dismissal of a case regardless to the maximum penalty provided for. Such broadening of the public prosecutor rights is founded especially because, in the present conditions, criminal proceedings on behalf of juvenile recidivists have to be introduced but have no effect since the educational measure has already been applied in a previous proceedings.